

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֶמְדָּה יָמִים HEMDAT YAMIM

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ **ראה (שבת מברכים) תשפ"ו**

אַרְכַּת פֶּת עַמִּי

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

"ותתן לנו חיים ארוכים" (סידור רינת ישראל) 1. "ותתן לנו חיים ארוכים" (סידור קורן)
בשבת הקרובה עם ישראל יברך את ברכת החודש, לקראת ראש חודש אלול הבעל"ט.
בחלק מבתי הכנסת יאמרו את הנוסח: "ותתן לנו חיים ארוכים" (כמופיע בסידור רינת ישראל). (נזכיר כי מדינת ישראל (על פי רוב שיטת המדידה) היא אחת מעשר המדינות שאזרחיהן נהנים מתוחלת חיים הארוכה ביותר בעולם).
בחלק מן הקהילות יאמרו: "ותתן לנו חיים ארוכים", ללא דגש (כמופיע בסידור קורן).
נסה להבין את הנוסח הזה ולפרש מה הן חיים ארוכים? (ללא דגש).
ברב קהילות ישראל, שרים בכניסת שבת את שירו של רבי שלמה אלקבץ, תלמידו וידידו של רבי יוסף קארו "המחבר", "לכה דודי לקראת כלה", שיר שכולו כיסופי גאולה. כבר הסברנו (עיינו בחמדת ימים לפרשות אמור, בהר בחוקותיו תשפ"ג) כי השיר מבטא ציפיה לגאולה וייסוד מדינה יהודית עצמאית בארץ ישראל. השבת היא "יום כולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" = זמן הגאולה. החתן והכלה הם קודשא בריך הוא וכנסת ישראל. החתונה באה לידי ביטוי מעשי בבניין ירושלים (זה גם המקור למאמר חז"ל "כל המשמח חתן וכלה... רב נחמן בר יצחק אמר: כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים" (ברכות דף ו' ע"ב) ולמנהג לשבירת הכוס וההכרזה "תדבק לשוני לחכי... אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי"). חלק משיר זה מבוסס על נבואת הנחמה של ירמיהו: "לֵכֶן כֹּל אֲכַלְיָה יֹאכְלוּ... וְהָיוּ שְׂאִסְיָה לְמִשְׁפָּה וְכָל בְּנוֹתָיו אֲתָן לָבֹז: **כִּי אֶעֱלֶה אֶרְצָהּ לְךָ וּמִמְכֹּתֶיךָ אֶרְפָּאךָ** נָאִם יְקֹנֶךָ כִּי נִדְחָה קְרָאִי לְךָ צִיּוֹן הִיא דֹרֵשׁ אֵין לָהּ: כֹּה אָמַר יְקֹנֶךָ הִנְנִי שָׁב שְׁבוֹת אֶהְיֶה יַעֲקֹב וּמִשְׁפָּנָתִי אֶרְחֹם וְנִבְנְתָה עִיר עַל תֵּלָהּ וְאֶרְמוֹן עַל מִשְׁפָּטִי יֵשֵׁב" (ירמיהו ל, טז-יח).
לפי זה ברור, כי חיים ארוכים פירושו חיים מבורכים בבריאות. (מדינת ישראל היא אחת המדינות המתוקנות ביותר בעולם גם מבחינת מערכת הבריאות הטובה המשרתת את כל אזרחיה. יש להודות לקב"ה ולשמור על מדינת ישראל גם בגלל חסד נפלא זה).
עם מסקנה זו נוכל להבין פרשיה נוספת שנדרשה על ידי חז"ל.

מיד לאחר הבשורה הקשה: "וְיָדוּד הִגִּיד לְאִמְרֵי אֶחֱיָתָפֶל בְּקִשְׁרִים עִם אֲבִשָׁלוֹם", דוד לא נשבר והוא נשען על ה' אלהיו ומתפלל: "וַיֹּאמֶר דָּוִד סֶכֶל נָא אֶת עֲצַת אֶחֱיָתָפֶל ה'" (שמואל ב' טו, לא). הקב"ה נענה לתפילתו: "וַיְהִי דָוִד כָּאֵד הָרֹאשׁ אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לְאַלְהִים וַהֲנֶה לְקִרְיָתוֹ חוּשֵׁי הָאָרֶץ קְרוּעַ פְּתָנָתוֹ וְאֶדְמָה עַל רֹאשׁוֹ" (שם, לב). חושי היה האיש שסיכל את עצת אחיתופל.
במדרש מובא: "ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן, חד אמר למה נקרא שמו חושי הארכי, שהיה מארכי דוד (שהיה שר וגדול בממשלת דוד, כמבואר בדברי הימים א' כז, לג) וְחוּשֵׁי הָאָרֶץ רַע הִמְלִיךְ (בהתבסס על משמעות הביטוי ביוונית), וחד אמר שעל ידו נתבססה מלכות בית דוד, ועל ידו נתקנה מלכות בית דוד (ולא נקטעה במרד אבשלום, בהתבסס על משמעות הביטוי בעברית - ארוך), וחד אמר על שם עירו נקרא" (שוח"ט תהלים ג' ג). בעקבותיו פירש הרד"ק: "על שם מקומו נקרא כן, והוא הנזכר בנחלת בני יוסף" אל גבול הארכי עטרות" (יהושע טז, ב).

האברבנאל הביא מדרש נוסף (שוח"ט מזמור נ"ה): "כיון שראהו אמר ליה יש ארוכה (=מרפא) למכתי".
לכן, ניתן להציע, כי זו גם הפרשנות, לפי הדעה השניה במדרש (הקודם), שעל ידו של חושי נתקנה ונתרפאה מלכות דוד מהשבר הנורא של מרד אבשלום. לכל הפירושים, הופעתו של חושי, מיד לאחר ה"בשורה" כי גם אחיתופל בקושרים, היא אירוע משמעותי ביותר.
חושי הוא אכן זה שהפך את עצת אחיתופל הטובה והציל את דוד. זוהי גם התרופה, הצטרפותו שר חשוב מהווה חיזוק ופתחת פתח להמשך מלכות דוד. וגם אם מדובר בשם של מקום, יש בכך בשורה טובה, שהרי מישהו חשוב מבני יוסף = בני רחל, הצטרף אל תומכי דוד שבא משבט יהודה בן לאה.
לתוספת ביאור מוזמנים לעיין בסדרת הספרים: "צפנת שמואל - מלכות דוד" שיצאה לאור בימים אלה. מרד אבשלום מואר שם באור חדש ובהיר. להזמנות: info@eretzhemdah.org.

הבה נתפלל, כי נזכה להמשיך לחזות בעיינינו את התגשמות הכסופים של גדולי צפת, לפני למעלה מחמש מאות שנה, והקב"ה יעלה ארוכה לכל מה שעדיין מכאיב לנו. בריאות חברתית, הידורים ב"בין אדם לחברו".
חיזוק האחדות והערבות ההדדית הם תנאי בלתי יעבור לחזרה למדינת היהודים המאוחדת והחזקה, רוחנית וצבאית, של ימי דוד.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעִי לֹוי זְשֵׁמַת			הרב משה מרדכי ארנר		לעייני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי
הרב ד"ר ג'רי האכבוים	פרופ' ישראל ושלומית אהרונים	מר משה וסרצוג	הרב יהושע רוזן	הרב ישראל רוזן	הרב שלמה מרזל
י"ח באדר ב' תשפ"ב	י"ד בכסלו תשפ"ג / ט' בחשוון תשפ"ו	כ' בתשרי תשפ"א	ט"ו באדר א' תשפ"ב	י"ג בחשוון תשע"ח	י' באייר תשע"א
מר שמואל וגב' אסתר שמש	הרב נפתלי צבי יהודה בר אילן	הרב ראובן וחיה לאה אברמן	מר יצחק וגב' נעמי טרשנסקי	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן	דוד צבי טרשנסקי
י"ז בסיוון / כ' באב	מנחם אב תשפ"ד	ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי	מר אלישע בן רבקה וגב' שושנה בת שרה	מר נורמן רוסק
הרב אשר וגב' סוזן וסרטייל	ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד	הרב שמואל כהן	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי	מר אלישע בן רבקה וגב' שושנה בת שרה	מר נורמן רוסק
ט' בכסלו / ט"ז אלול	(שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	שבת תשפ"א	כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי	מר נורמן רוסק
ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טויבע כרמל	ר' אברהם ומרת גיטה קליין	י"ח באייר / ד' באב	כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי	מר נורמן רוסק
ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	י"ח באייר / ד' באב	י"ח באייר / ד' באב	כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי	מר נורמן רוסק
גב' ג'ולי קושיצקי	גב' מירה קושיצקי	גב' בלהה מרמרוש	הרב יעקב (ג'רי) פרנקל	מר אלישע בן רבקה וגב' שושנה בת שרה	מר נורמן רוסק
י"ט באדר ב' תשפ"ב	כ"ב בסיוון תשפ"ג	א' באב	ט' בטבת תשפ"ב	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי	מר נורמן רוסק

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St.,
WWW.ERETZHEMDAH.ORG / Tel: 02-5371485 / info@eretzhemdah.org

חֶמְדַּת הַכְּשָׁרוֹת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

לע"נ מורנו הרב ארנרייך זצ"ל, ממנו למדנו להרגיש את הסברא ולהתרגש מהבנת התורה

הקדמה לדיני 'פרווה' – נ"ט בר נ"ט

אחרי שקבלנו בסיס רחב בהבנת דיני מעבר טעם: בעזרת חוס, ללא חוס, וכתוצאה מהחרפות של המאכל, נברר את הלכות מעבר טעם בשרי או חלבי למאכל פרווה.

הגמרא מבררת מה דינם של דגים שעלו בקערה (בהמשך נברר מה משמעות המילה עלו).

אילו היו מבשלים את הדג יחד עם בשר, וודאי שהיינו אומרים שטעם הבשר נבלע בדג ומעתה אסור לערב אותו עם תבשיל חלבי. הדיון כאן הוא על דינו של מאכל חלבי שעלול להיות מושפע מכלי שבלע טעם בשר. השתמשו בכלי לבשל בשר, לאחר מכן שטפו אותו. טעם בשר עדיין בלוע בכלי. השאלה היא כיצד משפיע טעם הבשר שבכלי על המאכל הפרווה.

מעבר "נותן טעם" זה, מהבשר לכלי, ומהכלי למאכל החדש, נקרא "נותן טעם בר נותן טעם", או בקיצור "נ"ט בר נ"ט".

במסכת חולין (דף קיא ע"ב) מובאת מחלוקת על דגים שעלו בקערה בשרית: רב אומר שאסור לאכול אותם במאכל חלבי, ושמואל אומר שמוותר. בסוף הסוגיה להלכה נקבע שמוותר, כדברי שמואל.

ראשית צריך להגדיר את המושג "עלו". מדברי רש"י משמע שהכוונה היא שבשלו מאכל פרווה בכלי בשרי. אך חתנו ריב"ן טוען שזה לא יתכן: **למדנו** שחיתוך בצל בעזרת סכין בשרית הופכת את הבצל לבשרי. לכאורה קשה לומר שחיתוך בעזרת סכין בשרית משפיע יותר מבישול בכלי בשרי! מתוך כך הוא מסיק שאם בשלו פרווה בכלי בשרי, המאכל הפרווה הופך לבשרי, לא פחות ממאכל חריף שנחתך עם סכין בשרי. שמואל מתיר "דגים שעלו בקערה" – כלומר, הועברו לקערה בשרית אחרי שירדו מהאש. לכן בליעתם פחותה. במושגים שלמדנו בעבר אפשר לומר שלכאורה "עירו" המאכל הפרווה על הכלי אמור לגרום לבליעה בקליפת המאכל. לפי רב יש להתייחס לבליעה זו, ולכן יש להתייחס למאכל (הדג) כבשרי, ואילו לפי שמואל מכיוון שהטעם עבר פעמיים ונבלע רק כדי קליפה בדג ניתן להתעלם ממנו.

כיצד יענה רש"י על טענתו של ריב"ן? ראשית, **למדנו** שלפי חלק מהראשונים סוגיית חריף עוסקת בחיתוך עם סכין שאינה נקיה. לפי שיטות אלו אכן אין מקור לכך שהטעם הבשרי הבלוע משפיע על המאכל הפרווה. לפי השיטות (שאנו פוסקים כמותן) להלכה (לכתחילה) שגם סכין פרווה נקי משפיע על המאכל החריף שהוא חותך יש לבאר שאכן יש הבדל: למדנו שהמאכל החריף עשוי להשפיע אפילו על הטעם הבלוע בסכין שאינו בן יומו. כלומר, גם אחרי שהטעם שנבלע בסכין 'התיישן' ולכאורה טעמו כבר אינו משפיע, המאכל החריף גורם לחידוש הטעם הזה, הוא נותן לו 'חיות' חדשה. לכאורה מתוך כך שהחריף משפיע על הבלוע בסכין ומחדש את טעמו, גם הבליעה הנוצרת בחיתוך עשויה להשפיע עליו יותר. לכן נתייחס לטעם שעבר מהסכין לחריף כאילו הבשר עצמו נגע בחריף. לעומת זאת, מאכל פרווה שהתבשל בסיר בשרי (נקי) בולע טעם שכבר נבלע בכלי, אין בכוחו של טעם זה להפוך את הפרווה לבשרי.

שיטת ביניים מופיעה בספר התרומות (וצוטטה על ידי הרשב"א). הוא מחלק בין דג שנצלה בכלי בשרי, ובלע ישירות מהכלי, ובין דגים שהתבשלו בכלי בשרי, בעזרת נוזלים. במקרה של צליה התרומות אכן מקבל את שיטת הריב"ן. אך בבישול טעם הבשר שבכלי צריך לעבור לנוזל שמתבשל בו, וממנו למאכל הפרווה. התרומות סובר שמעבר כה מורכב משאיר את המאכל פרווה כשהיה. שתי הערות משמעותיות לעניין הגדרת שיטת בעל התרומות: א. החוות דעת מציין שהחומרה של צליה לשיטתו היא רק גם הבשר וגם הפרווה נצלה בכלי. אם הפרווה התבשל, כאמור, הטעם עובר דרך הנוזל ולכן עד שהטעם מגיע למאכל הפרווה הוא קלוש יותר. אם הדברים נכוחים, גם ההיפך נכון: אם הבשר התבשל בכלי, הטעם של הבשר שנבלע בכלי נחלש כאשר עבר דרך הנוזל בכדי להיבלע בכלי. ב. הפרי מגדים מציין שלכאורה הטענה היא שהטעם עבר מהבשר המקורי, לכלי, ממנו לנוזל, ומהנוזל למאכל. עד הגיעו למאכל, טעם הבשר עבר יותר מדי פעמים מכדי שיהיה משמעותי מספיק לאסור את אכילתו עם חלב. אך הנוזל עצמו נמצא שלב אחד קודם, ולכאורה לנוזל היה דין של מאכל פרווה שנצלה בכלי. אם נשוב ונסכם את עיקר המחלוקת:

לפי ריב"ן מאכל פרווה שהתבשל בכלי בשרי (נקי) מקבל טעם בשר, ואסור לאכול עם חלב. אך מאכל פרווה שהוגש על כלי בשרי נותר פרווה, ומותר לאכול עם חלב.

בעל התרומות מסכים עם ריב"ן לעניין פרווה שנצלה בכלי בשרי, אך ביחס לפרווה שהתבשל בעזרת נוזלים בכלי בשרי הוא סובר שהמאכל נותר פרווה.

לפי רש"י, וכך גם פסקו ר"י ור"ת: אפילו אם המאכל הפרווה התבשל בכלי בשרי, הוא נותר פרווה לעניין היתר אכילתו עם חלב.

להלכה: השו"ע (סימן צה סעיף א) פוסק כרש"י (ר"י ור"ת), הרמ"א מזכיר את דברי ריב"ן, וכותב שיש לחשוש לכתחילה לדבריו, אך בדיעבד ניתן להקל.

הבחנה זו בין לכתחילה ודיעבד תחייב אותנו להגדיר מה נחשב לכתחילה ודיעבד לעניין זה. בעזרת ה' נעסוק בזה בפעם הבאה.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:				
שמואל בן ברוריה	ניר רפאל בן רחל ברכה	חנה בת אוריה	טל שאול בן יפה	החייל, איתמר חיים בן ציפי ציפורה
רות צפורה בת חנה	ישי בן מרים	הילל בן תמר שפרה	מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה	ישי בן תמר שפרה
מאירה בת אסתר	הילה צפנת בת שרה טובה	עודד בן חיה	נעם בן שלומית	דוד בן רחל
שלמה בן שולמית	ר' יצחק בן בריינדל גיטה	מינדה לאה בת ליפשה	משה בן אסתר חיה	חוה ראנלה בת פיילא
יוסף בן רות	שלמה בן ביילא	חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה	יצחק בן רינה	רבקה בת שרה בלה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ב)

תשובה נח

Munich, Germany

מינכן, גרמניה

סיון תשנ"ב

איפור פיגמנטי שאינו נמחק במשך זמן מרובה - אם נחשב ככתובת קעקע

שאלה

מצויה היום אצל קוסמטיקאיות שיטת איפור גבות ומתיחת קו מעל העפעפיים לנשים (Eyeliner) לזמן של שלוש שנים לפחות. זהו איפור פיגמנטי קבוע שלא נמחק, לא נמרח, עמיד בפני מים וזיעה ונעשה במחט מיוחדת. האם זה נחשב ככתובת קעקע ואסור?

תשובה

אסור לעשות רישום במקום גבות העיניים והעפעפיים, על ידי דיקור במחט וצביעה משום "וכתובת קעקע לא תתנו בכס" ¹ ². וזאת, גם אם הרישום ניכר רק לשלוש שנים ³.

¹ ויקרא (י"ט, כח). אמנם לא לכל הדעות נכלל רישום באיסור דאורייתא, אבל איסור דרבנן מיהא איכא, כמבואר להלן בהערה 2.
² ראב"ד ור"ש משאנץ כתבו בחיבוריהם על תורת כהנים (פרשת קדושים פרשה ו) שגם רישום בלבד נקרא כתובת קעקע, ולא צריך שתהיה כתיבת אותיות דווקא. וכן ניתן להבין מה"מנחת חינוך" (מצוה רנג, סע' ב), הביא שם דברי בעל ספר "יד הקטנה" (פ"ו מהלכות ע"ז) ב"מנחת עני" (אות פז), הרמב"ם (ספר מדע, הלכות ע"ז פ"ב ה' יא), וכן דעת ספר "משנת חכמים" שם, וש"י יורה דעה (סי' קפ, א), נראה שגם ברישום בלבד יש משום איסור דאורייתא. ואף שבעל "מעיל צדקה" חולק עליהם, עיין שו"ע יורה דעה (סי' קפ) ב"פתחי תשובה" (סי' א) שהביאו, על כל פנים איסור דרבנן איכא.
ועיין גם במאמרו של הרב עזרא בצרי ב"תחומין" (כרך י), אלא שאין ללמוד מהיתרו שם לענייננו, שהרי ההיתר שם מסתמך הרבה על ענין "כבוד הבריות", שאינו שייך כאן.
³ הראשונים ציינו שכתובת קעקע נראית על הגוף כל הימים (עיין בריב"ן ובריטב"א לסוגיה במכות כא ע"א, וכן כתב בעל "ספר החינוך" במצוה רנג, אבל ה"נמוקי יוסף" במקום כתב שהכתובת נראית "זמן גדול"). ויש מקום לומר שגם לשיטת הראשונים דלעיל שלוש שנים נכללים בהגדרה של "כל הימים", ומכיון שלא מצאנו פוסקים שחילקו, הרי שאין להקל בכל זמן שאיננו נכלל בהגדרת "זמן קצר". אמנם לאחר זמן מצאנו שדעת הראשון לציון הגר"ע יוסף שאין למחות במי שעושה כן ("טהרת הבית" ח"ג דיני חציצה סע' ח) (תוספת עריכה, תשע"א).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר :
הרב שאול ישראלי

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

חדש חדש!

להזמנה info@eretzhemdah.org